

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології

До 35-річчя кафедри культурології

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**Альманах наукового товариства “Афіна”
кафедри культурології**

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної
інтеграції людства у XXI століття”*

15-17 листопада 2006 року

Випуск 5

Заснований в 2000 році

Рівне – 2007

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

Виткалов В.Г. - **Головний редактор:**
- кандидат педагогічних наук, професор, зав. кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Афанасьєв Ю.Л. - доктор філософських наук, професор ДАКККіМ (Київ);
Баканурський А.Г. - доктор мистецтвознавства, професор (Одеса);
Воробйов А.М. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
Граб О.В. - кандидат мистецтвознавства, доцент, куратор студентського наукового товариства „Афіна” РДГУ;
Дем’янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Жилюк С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Кралуєк П.М. - доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”;
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор НУ ім.В.Стефаніка (Івано-Франківськ);
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор (ХДАК);
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ, Заслужений діяч науки і техніки України;
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Уланова С.І. - доктор філософських наук, професор ДАКККіМ (Київ);
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ.

Арцишевський Р.А. - **Рецензенти:**
- доктор філософських наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Науковий редактор – **проф. Виткалов В.Г.**
Упорядники випуску – **проф. Виткалов В.Г., Граб О.В.**

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29.12.2005 р.).

Відповідальність за достовірність представленої матеріалу, а також за точність наведених цитат, імен, дат тощо несуть автори. Редакція залишає за собою право корегувати матеріали. Рукописи не рецензуються й авторам не повертаються. Редакція може й не поділяти точку зору авторів.

5. Чи вважаєте Ви корисною заміну перегляду телевізора, походом до театру чи кінотеатру?
6. Ваша думка з приводу впливу ЗМІ на суспільну свідомість?
7. Як ви оцінюєте сучасне телебачення?
8. Чи відчуваєте зміни духовного розвитку після перегляду телепередач?
9. Чи довіряєте інформації, яку отримуєте зі ЗМІ?
10. Чи користувались би Ви іншими засобами здобуття інформації, якби не було основних (домашніх)?

На кожне питання можна було відповісти за допомогою двох альтернатив, або утриматись від відповіді.

Здійснивши аналіз одержаних результатів, було з'ясовано наступне:

Так, на запитання про ставлення до ЗМІ ми отримали 96% – позитивних відповідей та лише 4% – негативних, що дає можливість зробити висновок про те, що більша частина опитаних позитивно ставляться до ЗМІ.

На друге запитання: „Чим слугує для вас Інтернет?” – 54% опитаних відповіли, що він є засобом розваги і для 46% респондентів він слугує засобом пізнання.

Ще одне питання ставило за мету дізнатися яким телепередачам надається перевага? Тут відповіді розділились наступним чином: переглядають інформаційні телепрограми 37% молодих людей, що взяли участь у дослідженні; інтелектуальні – 19% і розважальні, відповідно – 44% опитаних. Отже, як свідчить опитування, більша частина молоді свідомо надає перевагу розвагам, що йдуть з телеекрану та інтернету. 36% респондентів відповіли „так” на запитання: „Чи багато часу Ви приділяєте перегляду програм, кінофільмів?” і 64% – відповіли „ні”. Тобто значна частина опитаних менше уваги приділяє перегляду телепрограм. У той же час більшість молодих людей (41%) охоче віддали б перевагу відвіданню театру, кінотеатру, аніж проведенню вільного часу перед телевізором (36% не визначилися), проте не роблять цього з різних, переважно суб’єктивних причин.

На наступне запитання анкети „Ваша думка з приводу впливу ЗМІ на суспільну свідомість має?” 67% респондентів зазначили, що ЗМІ її формують, а от 33% опитаних вважають, що цей соціальний інститут взагалі не має жодного впливу на молоду особу. Така відповідь могла слугувати або про те, що студенти не зрозуміли самого питання, оскільки вона зовсім не перегукується з наступним питанням стосовно довіри до ЗМІ. Кількість опитаних, які не замислюються над тим, як вони оцінюють сучасне телебачення, складає 64%. Ці дані теж викликають подив на тлі попередніх запитань, адже негативно його сприймають лише 9% респондентів, позитивно – 27%. Така статистика дає підстави для сумніву в тому сенсі, чому тоді так багато часу приділяють перегляду телепрограм? Що стосується відчутності змін стосовно духовного розвитку людини після перегляду передач, то 51% опитаної нами молоді відповіли на це запитання позитивно, третина (32%) – відчувають ці зміни, 9% – взагалі не відчувають зрушень у цьому напрямі.

На запитання „Чи довіряєте Ви інформації, яку отримуєте від ЗМІ?” ми не отримали жодної позитивної відповіді, а 4% опитаних відповіли, що „не довіряють ЗМІ” і 96% -дали відповідь, що довіряють не повною мірою.

Отож, наших респондентів усе-таки цікавлять додаткові засоби здобуття інформації, що ми й з’ясували з останнього питання анкети, де 97% опитуваних відповіли „так” і лише 3% – відповіли „ні” на запитання „Чи користувались б Ви іншими методами здобуття інформації, якби не було основних „домашніх” ЗМІ?”.

Підсумовуючи вищенаведене, зауважимо, що ЗМІ мають відчутний вплив на формування духовної культури, особливо серед молодого покоління. Потрібно при цьому підкреслити, що існує певна кількість інформативних, наукових, пізнавальних програм, які сприяють вихованню інтелектуально-розвиненої особистості, її компетентності в економічному, політичному, культурному, естетичному, етичному, правовому житті країни.

Проте, з метою послаблення негативного впливу засобів масової інформації потрібно також навчитися грамотно використовувати будь-яку інформацію, а з іншого боку, – вносити корективи у виховний процес, підвищувати активність студентської молоді в процесах спілкування, пізнання, естетичного та інформаційно-насиченого дозвілля тощо.

Джерельні приписи

1. Боров Ю. В. Культура и массовая коммуникация. – М.: Наука, 1986. – С.60-100.
2. Талокова Б., Бондар Г. Дозвілля, культурні запити і потреби української молоді // Демократична Україна. – 2001. – 15 липня.
3. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації. – К.: К. І. С., 2002. – С.100.
4. Зернецька О. В. Нові засоби масової комунікації: соціокультурний аспект. – К.: Наукова думка, 1993. – С.90-118.
5. Кочемировська О. Вплив насильства в ЗМІ на розвиток особистості підлітка // Позакласний час.– 2004. – № 5-6. – С.17-21.
6. Тихомирова Є. Б. Зв’язки з громадськістю: навчальний посібник. – К.: НМУВО, 2001.
7. Чайка В. ЗМІ: соціально-філософські аспекти//Філософська думка. – 2001. – №2. – С.124-129.
8. Шумаєва С. Медіа і освіта: історичний та культурологічні аспекти розвитку // Рідна школа. – 2003. – травень. – С.70-72.

РДГУ

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ФІЛЬТРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Людство вступило в епоху інформатики. Інформація перетворилася в провідний соціально-економічний фактор. Крилатий вираз „Хто володіє інформацією, той володіє світом” перетворився в майже математичну аксіому, якщо тільки поняття „інформація” в цьому випадку розуміти у всій його повноті: від молитви до Бога, народної пісні й аж до опису, точної характеристики тої чи іншої технології. Причому потрібно зазначити, що ядром практично усіх технологій у XXI столітті стають сучасні інформаційні технології (ІТ). Але разом із тим ІТ посилюють переваги і послаблюють недоліки будь-якого соціально-економічного процесу у точній відповідності до відомого афоризму (який тут виступає в ролі ще однієї аксіоми сучасної інформатики): „автоматизація ефективної діяльності робить її ще більш ефективною, а автоматизація неефективної діяльності робить її ще більш неефективною” [1]. Тому ставитися до сучасних ІТ, як до тільки однозначно позитивного чинника не доцільно. Вони часто є чинником заподіяння збитків, шкоди для людства і не тільки в економічній сфері, але й у духовній.

Завдяки сучасним ІТ інформація стає доступною повсюдно, оперативність її доставки зростає. Причому може бути доставлена інформація як позитивного, так і негативного характеру. І коли релевантну доставку першої необхідно максимально стимулювати, то для другої необхідно створювати усі можливі перепони. Але в тім-то й річ, що *позитивна і негативна (за своїм ефектом на соціально-економічний організм людства) інформації ідуть у суміші, і перед нами постає воістину біблійне за характером і масштабами завдання: відділити зерна від половин, інакше кажучи запровадити в інформаційному просторі своєрідні організаційно-технологічні фільтри, які б допомогли розгорнути широкомасштабну боротьбу з моральним розтлінням суспільства, і особливо молоді. Сучасний світ з його новітніми технологіями (у тому числі ІТ) потребує, як ніколи раніше, привнесення в нього духовної компоненти як невід’ємної технологічної складової. Іншими словами, подальший прогрес цивілізації неможливий без тісної взаємодії світу економіки, техніки, інформатики з духовно-моральними цінностями, духовними надбаннями цивілізації. Причому в цьому випадку духовно-моральні цінності розуміються як поняття комплексне і гармонійне.*

Зараз, як відомо, пошукові системи Інтернету відстежують інформаційні ресурси (ІР) мережі за допомогою комбінацій ключових слів, щоб „віднайти” сайти, які ведуть пропаганду війни, насильства, тероризму з метою їх вилучення з цієї глобальної мережі. Але, судячи з того, що ні по телебаченню, ні по радіо, ні в пресі практично немає жодних повідомлень про успіх такої *фільтрації*, можна вважати, що особливих успіхів на цьому „фронті” немає. Для значних зрушень у такій справі необхідно *щонайперше сформувані дієві національні законодавства стосовно подальшої експлуатації Інтернет-мережі, а вже на основі останніх укласти необхідні міжнародні угоди.*

На конференції, проведеній Міжнародною академією керівників телевізійної галузі, знаменитий режисер і продюсер Стівен Спілберг закликав працівників телевізійних компаній із більшою відповідальністю ставитись до змісту програм і фільмів. Він вважає, що багато з тих, які демонструються в прайм-таймі, містять надмірну кількість сцен насильства. На підтвердження своєї думки продюсер назвав серіал „CSI: Місце злочину”, перенасичений занадто натуралістичними епізодами.

Є ще один аспект стосовно фільтрації інформаційних ресурсів. Назвемо його політичним. І хоча він належить до іншої, радянської епохи, проте, гадаємо, проливає світло на політичні аспекти фільтрації сучасного інформаційного простору. Якось (близько 20 років тому) автор даної доповіді надіслав у редакцію газети „Правда” коротеньку пропозицію про укладення міжнародного договору. Суть його така. У підручниках і посібниках з історії, яку, звичайно, усі народи розуміють по-своєму, *пропонувати інформацію, яка однозначно трактується у всіх країнах членах ЮНЕСКО, виділяти особливим шрифтом. Можна його було б так і назвати „шрифтом ЮНЕСКО”. Інформацію, що трактується з національних позицій, друкувати звичайними шрифтами.* У такий спосіб можна було б сформувані своєрідні острівки порозуміння між молодим поколінням різних країн. Далі за сприяння ЮНЕСКО необхідно було б домагатися зростання відсотка тексту ЮНЕСКО від загального обсягу тексту посібника. Ровесники мали б ту інформаційну платформу, з якої варто скрізь і повсюди вести діалоги порозуміння. Очевидно, аналогічна за своєю суттю до викладеної вище пропозиція з ідеологічних міркувань не знайшла свого розуміння в редакції газети „Правда”. Адже тоді вважали єдино правильною і прогресивною радянську історіографію. Аналогічні ситуації трапляються і в наш час: що не вигідно для „власть імущих” – всіляко блокується. А реалізація подібних проектів відфільтрувала б значну частку агресивності в міжнародному інформаційному просторі.

Наведемо ідею ще одного проекту. Нехай він буде своєрідним реквіємом славному сину Землі і Бога, незабутньому Папі Римському Іоану Павлу II. Як відомо, і це стверджував своїм життєвим подвигом Папа Римський, є багато чого спільного і в релігіях, часто антагоністичних, а насправді таких, які навчають одного і того ж, світлого і доброго. *Всесвітня Рада церков за поданням помісних церков могла б затвердити перелік моральних положень, з якими згідні всі без винятку помісні церкви. Такі положення під егідою ООН повинні бути запроваджені у педагогічні системи всіх країн членів ООН, причому під грифом „Моральні положення Всесвітньої Ради церков”. Ці ж положення повинні беззастережно використовуватися для фільтрації міжнародного інформаційного простору, зокрема Інтернету.*

Якщо дехто думає, що безлад в інформаційному просторі цілком і повністю виник і підтримується самовільно, то він помиляється. Скажімо, процеси у сфері культури, значимому сегменті інформаційного простору, певною мірою

координуються відповідними організаціями і центрами. Такі явища називають процесами культурної інверсії. „Процеси культурної інверсії не є винаходом українських психоаналітиків для свого народу, вони проходять у всесвітньому масштабі і беруть свій початок з Франкфуртської школи. Вона заснована у Франкфуртському університеті в 1923 році Лукачом і декількома членами німецької компартії, а в подальшому отримала гучну назву – „Інститут соціальних досліджень” [3].

У 1930 році колишній марксист і шанувальник маркіза де Сада Макс Хоркхаймер став директором цього інституту. Під його керівництвом марксистська теорія почала трансформуватись у культурні терміни. „Класову боротьбу” тут відкинули, а новим ворогом було оголошено культуру. Вони стверджували, що коли в душі західної людини не залишиться й частки християнства, то можна прийти до влади без революцій та інших потрясінь, шляхом культурної інверсії. Для цього слід заволодіти засобами масової інформації, суспільними інституціями, і через деякий час „держава... впаде без бою”, – так декларував свої ідеї один із ідеологів нових марксистів – Грамші”. Під удар адепти цієї школи ставили базові елементи західної культури, а саме: основи і чесноти християнства, капіталізму, авторитет сім’ї, патріархат, ієрархічної структури, традиції, націоналізм, патріотизм, консерватизм, конформізм, сексуальні обмеження [4]. Усіх, хто виступав за збереження вищезазначених цінностей, зараховували до фашистів чи антисемітів. Мета одна – перетворити нації в єдину людську масу індивідумів без роду-племіння зі споживацькими, низькодуховними інтересами на цій основі так трансформувати соціально-економічні організми націй у єдиний глобалістичний організм, щоб він став фундаментом їхньої практично неконтрольованої влади і, отже, легітимізації незаконно отриманих багатств. Одним із каналів, через який ми повинні сприйняти процеси культурної інверсії, має бути вихована всеохоплююча толерантність до всього, що в „здорових” соціальних організаціях вважалося аномальним: секс, порнографія, сексуальні збочення, культ сатанізму, заперечення національних святинь, традицій, опорочення національних провідників і т. д. Для прикладу нагадаємо літературні творіння горезвісного О. Бузини про вурдалака Тараса Шевченка, про лесбіянку Лесю Українку. Із власного досвіду спілкування з багатьма людьми вимушений констатувати, що все це ефективно діяло. Пересічний громадянин, який часто сам мав ті чи інші грішки, з ентузіазмом у це вірив, бо нічого так не потрібно для натовпу, як „пониження” великих до свого рівня. Але суть-то не стільки в тому, як той чи інший національний герой жив, а в тому, який інтелектуальний здобуток він поклав на олтар нації, що він пропагував. У наш час такого роду операції поставлені на базу комп’ютерних технологій. *Так, на сайті www.comprota.ru подається компромат на політичних діячів. Ми за те, щоб про всіх подавали винятково об’єктивну інформацію (це було б дуже корисним для так званої суспільної свідомості), а не лише компромат.* З вищезазначеного випливає, що нечистими на руку масмедіа ставиться за мету привчити пересічного громадянина звично сприймати те, що вчора було явно недопустимим („Нравы. Самые безумные законы в сексе”, „Инцидент. Выгода от изнасилования”, „Сюрприз. Бордель в подарок”, „Бизнес.Мать четверых детей ублажала педофилов”, „Дебаты. Лесбиянская любовь – измена или нет?”). А чому не сприймати цілком нормально трансляцію по телебаченню чемпіонату зі стриптизу?

Інформаційний простір, за задумом ідеологів з Інституту соціальних досліджень, необхідно наповнити такою продукцією, з дозволу сказати мистецтва, щоб „вбити в людині індивідуальність, змусити її перестати бути лояльною до сімейних традицій, національного патріотизму і релігійних зобов’язань”, а вже на основі цього „домогтися встановлення єдиного уряду над усім світом” [5].

В Україні ще є якийсь запас часу для побудови морально-духовного бастиону: оскільки, як це не звучить парадоксально, відставання нашої країни у впровадженні новітніх ІТ (за свідченням журналу „Inernetua” (№7-8 за 2006 р., с 17), в Україні лише 1, 5% користувачів інтернету від усієї кількості жителів, у той час, коли в Росії цей показник становить 16, . 5%, а у США і Західній Європі 50-80%.) є певною мірою нашим благом, бо воно гальмує й багато негативних впливів глобалізації.

Проте не слід забувати, що стрімко набувають обертів ще два канали інформації – мобільні телебачення і телефонний зв’язок. На думку дослідницької компанії ABI Research, аудиторія мобільного телебачення до 2011 року збільшиться до 514 млн. передплатників у всьому світі (на сьогодні вона нараховує 6, 4 млн.). Лавиноподібне зростання використання мобільних телефонів (у нашій країні користувачів мобільного зв’язку понад 20 млн.) перетворює суспільство в одну велику інформаційну сім’ю. З часом суспільство перетвориться у своєрідний вселенський мозок, який може бути фактично отруєним неконтрольованим поширенням негативної інформації. Проте позитивні кроки у цьому напрямі уже здійснюються.

Так, головний редактор журналу Wired. com Кевін Поулсен написав скрипт, який вираховує педофілів, зареєстрованих у соціальній мережі MySpace. com (як відомо, на долю MySpace припадає 5% усього американського Інтернет-трафіка). Скрипт, створений Поулсеном, зіставляє аккаунти MySpace з базою осіб, які здійснили сексуальні злочини, що знаходиться на сайті Мініюсту США. За допомогою програми на MySpace було виявлено більше 700 педофілів.

Вище ми пропонували поодинокі заходи очищення інформаційного простору, так би мовити, локального характеру. Але цілком зрозуміло, що потрібні міжнародні (під егідою таких організацій, як ЮНЕСКО, Рада Європи, ООН) і національні проекти й програми зі створення морально-етичних комп’ютерних систем з проблем фільтрації інформаційного простору. Такі проекти повинні стати органічною складовою Плану дій „Україна – ЄС”, у пункті 10 якого говориться: „Забезпечити дотримання права на свободу об’єднань та залучення громадян: до процедури прийняття рішень, у тому числі через організації громадянського суспільства”. Серед таких кроків можуть бути й такі.

Від імені Верховної Ради звернутись до Ради Європи з проханням створити відповідну пошукову систему (рівня Yahoo, Google), яка відслідковуватиме сайти Інтернету із „сумнівною репутацією”, досліджуватиме їх інформаційне

наповнення, робитиме подання інформаційного фактажу до відповідних інституцій, у тому числі до відповідних комітетів Ради Європи і національних парламентів.

Якщо такі інтелектуальні системи в результаті діагностичного відстеження інформаційного простору віднайдуть сайти, що не відповідають певним визначеним критеріям, то їхнім творцям чи власникам запропонують провести відповідну модифікацію сайту і буде застосовано відповідні міжнародні санкції. Якщо все це не матиме ефекту, то відбудеться закриття сайтів і адміністративна, а можливо, і кримінальна відповідальність їхніх творців і власників.

Звісно, за чистоту інформаційного простору необхідно так само боротись, як і за екологічну чистоту довкілля. Всім нам імпонує вираз „екологія душі”. Очевидно, морально- культурологічні інформаційні фільтри зможуть відіграти не меншу роль, ніж наука „екологія”, бо якщо перепинити шлях поганим намірам, то, можливо, і не потрібно буде багатьох екологічних програм, пов’язаних із низькою морально-духовною культурою людей.

Джерелом фінансування можуть бути відрахування відсотків з прибутку шоу- бізнесу, журналів штибу „Playboy”, різноманітних казино з демонстрацією стриптизу і т. д. Сила стримувальних заходів буде адекватною до „атакувальної сили” вищезазначених закладів. У якості спонсорів можна залучити й відомих медіа магнатів, рівня Уперта Мердока. На міжнародному рівні повинна бути оголошена відповідна рамкова конвенція й ухвалена відповідна багатостороння угода про фінансування міжнародних програм з морально-етичного очищення інформаційного простору. Маємо на увазі і фільтраційні комп’ютерні апаратно-програмні комплекси, і соціальні програми, програми корекції системи нормативно-правових актів тощо.

Освіта, без перебільшення, – це супертехнологія, одна з найважливіших суспільних компонент, яка творить майбутнє в аспекті людського фактора. Але в освіті необхідно „наступати” з обох боків: *культурологізувати освіту спеціалістів з інформаційних технологій і, навпаки, забезпечити ефективне вивчення інформаційних технологій гуманітаріями, зокрема культурологами.* Основне тут – взаємопроникнення і навіть нероздільність духовного і технологічного. Потрібно зазначити, що мистецтво не заважає, а, навпаки, допомагає технологічній творчості. Адже, приміром, малювання в японських школах вивчається не факультативно, як у нас, а щоденно; випускник вищої школи повинен знати декілька десятків народних пісень. Виходить, що все це допомагає й технологічній творчості, гармонізує внутрішній світ майбутнього спеціаліста. У нашій країні такі заходи, мабуть, сприйматимуться як певне педагогічне насилля. Проте це можна розглядати і як своєрідне духовно-культурологічне щеплення однозначно позитивних звичок (подібно до того, як батьки прищеплюють дітям, часто-густо насильно, чимало корисних звичок: вимити руки, почистити зуби, тримати свої речі в порядку).

Висновок із вищесказаного, на нашу думку, повинен стати *своєрідним девізом нашої епохи: культура, духовність + сучасні інформаційні технології – повинні крокувати світом єдиним монолітним блоком, водночас будучи органічно поєднаними між собою.*

Джерельні приписи

1. Орлов П. І. Інформаційні системи та технології в управлінні, освіті, бібліотечній справі: Наук. -практ. посіб. / П.І.Орлов, О.М.Луганський. – Х.: Прометей-прес, 2003.
2. Кушнарєнко Н. Н. Документоведение: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Т-во „Знання, КОО”, 2000. – 460 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
3. Сенченко М. „Культурна революція” в Україні, або управління деградацією // Вісник Книжкової палати. – 2004. – №3. – С.3-6.
4. Бьюкенен ПатрикДж. Смерть Запада. – М.: Изд-во АСТ, 2003. – С 16.
5. Brooke Tal. The Emerging Reality of a New World Order. SCP Journal, Summer 1991.

УДК 37.064.1(048)

Кравченко Т.В. – канд. пед. наук,
докторант Інституту проблем виховання
АПН України

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ

Ціннісні орієнтації – поняття, що відображає позитивну та негативну значущість для особистості предметів або явищ соціальної дійсності, які сприймаються нею як стратегічні орієнтири у власній життєдіяльності й забезпечують надання переваг конкретним поведінковим актам та видам діяльності, обумовлюють її мотивацію.

Неоднозначні процеси, що мають місце в сучасному українському суспільстві, справляють значний вплив на формування поцінувань сільської молоді, орієнтуючи її на вибір відповідних преференцій у власній життєдіяльності, зокрема й тих, що стосуються інституту сім’ї (передумови створення, особливості розвитку і виконання основних функцій, структура та розподіл ролей і т. ін.).

Згідно з результатами проведених нами наукових досліджень серед ієрархії цінностей сучасної сільської молоді сім’я посідає одне з провідних місць.

Передумовою створення сім’ї, яка базується на відносинах кохання, поваги, психологічної адаптованості подружжя один до одного, є знайомство юнаків і дівчат, яке може відбуватися за різних умов. Такі умови і місце знайомства відіграють важливу роль у розгляді юнака (дівчини) як можливого майбутнього шлюбного партнера. Згідно з результатами моніторингу сільські парубки і дівчата у переважній більшості випадків познайомилися із своїм шлюбним партнером через друзів, знайомих (43%). У місті цей показник дещо нижчий і становить 39%, однак у

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА	3
<i>Виткалов В.Г., Граб О.В.</i> МОЛОДЬ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДРУГОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДІ І ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДСТВА У ХХІ СТОЛІТТЯ”	4
РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ГЕНЕЗИ КУЛЬТУРИ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
<i>Шевчук М.В.</i> УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ ЯК ЄДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУ: ДОСВІД ДЛЯ МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ	7
<i>Корольчук О. І.</i> МОРАЛЬНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	9
<i>Возна Т.О.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ МОЛОДІ.....	10
<i>Кутузова Г.</i> АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	13
<i>Перець О.М.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	15
<i>Терновенко Д.С.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ТА ЇХ ФОРМУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ (на прикладі студентської молоді ЛНПУ ім. Т.Шевченка).....	18
<i>Потапчук Т.В.</i> МОРАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ УСТАНОВОК СТАРШОКЛАСНИКІВ	21
<i>Пузиченко Т.</i> ГУРТКИ, ТВОРЧІ ОБ’ЄДНАННЯ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СФЕРА РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	23
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я ОСОБИСТОСТІ В ІСТОРІЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ.....	30
<i>Семенович О.Л.</i> ІСТОРІОГРАФІЯ ДАВНЬОРУСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ВОЛИНИ.....	33
<i>Шевчук О.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З МОЛОДДЮ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ „ПРОСВІТИ”	37
РОЗДІЛ ІІ. ДИНАМІКА КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	
<i>Шевчук К.С.</i> ЕТИЧНИЙ ВИМІР ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	39
<i>Виткалов С.В.</i> МОЛОДЬ У КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ (регіональний аспект)	44
<i>Кузьмук О.М.</i> НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА	46
<i>М’якота І.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ.....	48
<i>Шуба А.І.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РІВНЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	51
<i>Кучина Н.І.</i> СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАВНИЦТВА В УКРАЇНІ	54
<i>Швая Д.В.</i> ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	58
<i>Війтович Г. В.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	

СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	60
<i>Гумен Ю.В.</i> ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І СУЧАСНА СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ	62
<i>Марчук Ю. М.</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ФІЛЬТРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	64
<i>Кравченко Т.В.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ.....	67
<i>Вакульчук М.В.</i> МАЙСТЕРНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	69
<i>Старенька О.О.</i> ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ (на прикладі художньо-педагогічного факультету РДГУ).....	73
<i>Шеретюк Р.М.</i> РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	74
<i>Куліда К.М.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	76
<i>Пшебільська Л.Г.</i> ТЕНДЕНЦІЇ В ЗМІНАХ СТРУКТУРИЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	78
<i>Хоменко О. В.</i> ЗАПИТИ І ПОТРЕБИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ (на матеріалах РІС КСУ)	80
<i>Савич К.</i> СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ.....	82
<i>Карпович К.П.</i> САКРАЛЬНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ.....	84
<i>Загаєвська О.</i> ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	86
<i>Ковальчук Л.М.</i> ХРИСТІЯНСЬКА МОРАЛЬ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ТА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	89
<i>Миркевич О.В.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ОСНОВА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РУХІВ.....	91
<i>Кузіч Р.С.</i> МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ.....	93
<i>Гончаров А.О.</i> УПА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: МОЛОДІЖНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ	96
<i>Перебийнос С.І.</i> КОМУНІКАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗНАЙОМСТВА (на матеріалах РІС КСУ)	98
<i>Заладовська О. В.</i> СТУДЕНТСЬКИЙ ШЛЮБ: ПОГЛЯД МОЛОДІ.....	100
<i>Бондарчук А.Я.</i> ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИН.....	102
<i>Заладовська О.В.</i> ГЕНДЕРНА СТРУКТУРА СІМ'Ї: СОЦІАЛЬНО-Педагогічний АСПЕКТ.....	104
<i>Коберська Т.М.</i> САМОРОЗВИТОК І САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ.....	106
<i>Левенець М., Старенька О.</i> ЛІДЕРСТВО ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	108
<i>Чаус Ю.А.</i> ОБРАЗ РЕЛІГІЙНОСТІ В СТУДЕНТСЬКІЙ СУБКУЛЬТУРІ.....	111

РОЗДІЛ III. ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ

<i>Деркач М.В.</i> ОСНОВНІ ЗАСАДИ СЕМІОТИКИ ТА ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОЇ ЕСТЕТИКИ	113
<i>Гнатюк В.</i> ОБРАЗ РЕЦИПІЕНТА ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В АВТОРСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі класицизму і бароко).....	115
<i>Кошова І. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ СВІТСЬКОГО ПОРТРЕТА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ БАРОКО У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ.....	118
<i>Макотера А.В.</i> РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ НА ПРИКЛАДІ РОЗГЛЯДУ ПОРТРЕТНОГО ЖИВОПИСУ УКРАЇНИ ХVIII-XIX ст.....	120
<i>Бєдакова С.В.</i> ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ ЗДОБУТКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРАЗЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ.....	123
<i>Бєлова О. С.</i> НЕОБАРОКО В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ 1920-х рр.....	126
<i>Бєлова О. С.</i> КОНЦЕПЦІЯ ДУХОВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: УРОКИ ІСТОРІЇ (на прикладі діяльності українського театру Л. Курбаса).....	128
<i>Шепелева І.А.</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКОГО АНДЕГРАУНДУ В ПОШУКУ ДУХОВНОЇ ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	131
<i>Парфенюк В.І.</i> ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ Й ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ (на прикладі історичного роману Р.Іваничука „Мальви”).....	137
<i>Купець Л.М.</i> ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА ЯК ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ.....	140
<i>Дацик М.В., Левенець М.В.</i> МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРАКТИКИ: ДО ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	143
<i>Шемуровська О., Черуха А.А.</i> ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	146
<i>Федоришин М.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ КОЛЯДНИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ФЕСТИВАЛІВ, СВЯТ ТА КОНКУРСІВ НА ВОЛИНІ. 149	
<i>Радковська Л.М.</i> ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНА ТА ВИХОВНА РОЛЬ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ.....	151
<i>Соловійов В.А.</i> ПСИХОЛОГО-ЕМОЦІЙНИЙ ЕФЕКТ СПРИЙМАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ	154
<i>Довбенчук О.І.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА КРАСЗНАВЧОМУ МАТЕРІАЛІ	157
<i>Глухенький М.Ф.</i> ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ЗВ’ЯЗКІВ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ- ІМПРЕСІОНІСТІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЦЕСІВ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	159
<i>Власюк Г.І.</i> МУЗЕЄФІКАЦІЯ ЗАМКОВИХ КОМПЛЕКСІВ У КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ.....	161
<i>Глушук О.Г.</i> АМАТОРСТВО ЯК СФЕРА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ	165
<i>Швець Л.В.</i> ТРАДИЦІЇ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	167
<i>Помогалова К.В., Аксьонова І.О.</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ (на прикладі Студентського Центру моди Брянківського технолого-економічного технікуму Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка).....	170
<i>Крайлюк Л.В.</i> ТВОРЧА СПАДЩИНА НІЛА ХАСЕВИЧА У СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

*Альманах наукового товариства “Афіна” кафедри культурології
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 5

Наукове редагування – *проф. Виткалов В.Г.*
Комп’ютерна верстка та макет – *Кравчук В.Ю.*
Упорядкування і коректура – *Виткалов В.Г., Граб О.В.*
Редактор – *Парфенюк В.І.*
Відповідальна за випуск – *Виткалов В.Г.*

Здано до набору 10.12.2005. Підписано до друку 20.02.2006.
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 21. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології. Тел. 8 (0362) 22-20-32

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології:
Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і
перспективи культурної інтеграції людства у ХХІ століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

**ББК 71.0
УДК 168.522**